

Opinnäytetyö (AMK)
Kuvataiteen koulutus
2018

Emilia Linnavuori

RUMASTA KAUNISTA

– Visuaalisesti miellyttävän taiteen
merkittävydestä

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kuvataiteen koulutus

Opinnäytetyön valmistumisajankohta | 32 sivua

Emilia Linnavuori

RUMASTA KAUNISTA

–Visuaalisesti miellyttävän taiteen merkityksistä

Opinnäytetyöni sisältö tutkii kauniin nykytaiteen hyvinvointia lisääviä vaikutuksia. Tutkin sitä, miten kaunis taide tilassa voi lisätä positiivisia tuntemuksia sekä sitä, miten teoksen sisällön takana käsiteltävä ongelma tai kriisi voidaan esittää visuaalisesti miellyttävällä tavalla.

Käsittelen taidetta suhteessa mieleen, luontoon ja tilaan. Lähestyn näitä teemoja eri taiteilijoiden kautta, jotka käsittelevät opinnäytetyöni aiheita ulkoisesti kauniilla teoksilla. Lopuksi pohdin, miten opinnäytetyössäni olevat teemat ja tekotavat liittyvät omaan taiteilijaidentiteettiini.

Oleellinen näkökulma opinnäytetyössäni on, miten mieli on suhteessa orgaaniseen kehoon ja sitä kautta ympäristöön. Kysyn, voiko älyllisyyttä korostavassa yhteiskunnassa tehdä visuaalisesti miellyttävää taidetta, jolla on merkitystä, ja voiko ihmisen hyvinvointia vahvistaa taiteen keinoja hyödyntämällä.

Tutkimuksessa olevat projektit inspiroivat sekä vahvistivat taiteilijaidentiteettiä suuntaa visuaalisesti ja sisällöllisesti. Se toi ilmi, että taide ja luovuus voivat lisätä hyvinvointia. Tutkimus osoitti myös, että koskettavia ja merkittäviä aiheita voi tuoda esiin visuaalisesti miellyttävällä tavalla.

ASIASANAT:

Taide, hyvinvointi, kauneus, voimaantuminen

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Fine Arts

Completion year of the thesis | number of pages 32

Emilia Linnavuori

FROM FOUL TO BEAUTIFUL

- The meanings of visually appealing art

This thesis will study how visually appealing art increases wellness. My research is about how aesthetically pleasing art can bring about positive feelings and how the problems or crises behind the content of an art piece can be shown in a delightful way.

The thesis include a discussion of art in relation to mind, nature and space. I will approach these subjects with different artistic projects which are discoursing the themes with externally beautiful art.

Lastly I will ponder about how the themes and the aesthetics of the various artistic projects connect with my own artistic identity.

The main essence of my point of view is about how the mind is connected with the organic body through environment. My inquiry leads me to ask if it is possible to make beautiful art in a society where intelligence is privileged and if it is possible to strengthen well-being through the utilisation of artistic manners.

The artistic projects in this research inspired and strengthened my identity as an artist visually and contentedly. It revealed that art and creativity can increase well-being. The research also pointed out that meaningful and touching subjects can be presented in a visually pleasing way.

KEYWORDS:

Art, wellness, beauty, empowerment

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	1
2 TAIDE JA MIELI	3
2.1 Voimaantuminen taiteen keinoja hyödyntäen	4
2.2 Valokuvaus terapeuttisena menetelmänä	7
2.3 Itseilmaisu hoitokeinona	8
2.4 Tunteiden käsittely taideprojektin kautta	10
3 TAIDE JA LUONTO	11
3.1 Ihminen osana luontoa	13
3.2 Roskasta taiteeksi	14
3.3 Tyynenmeren jätepyörre installoituna museotilaan	14
4 TAIDE JA TILA	16
4.1 Uusi lastensairaala	17
4.2 Julkinen teos vahvistamassa kaupungin identiteettiä	19
4.3 Rauhoittumisen tila keskellä rautatieasemaa	20
4.4 Teokset lisäämässä viihtyvyyttä	21
5 TAITEILIJUUDESTA	24
LÄHTEET	26

KUVAT

<i>Kuva 1. Sirpa mallina Monokini 2.0 projektille. (Monokini 2.0 2007–2017.)</i>	5
<i>Kuva 2. Social portrait. (Haikala 2018.)</i>	6
<i>Kuva 3. Maailman ihanin tyttö -valokuvaprojekti. (Voimaannuttava valokuvaprojekti 2018.)</i>	7
<i>Kuva 4. Yayoi Kusaman tilateos "Infinity Mirrors" Hirshornin museossa vuonna 2017. (I Hit The Button 2017.)</i>	9
<i>Kuva 5. Onttoja Kohtia, pellavakuitu, 41 x 91cm, 2015. (Jokinen 2018.)</i>	13
<i>Kuva 6. Ink Splash II, alumiini ja kupari, 285 x 373cm, 2012. (Tate 2018.)</i>	14
<i>Kuva 7. Plastic Ocean. (Tan Zi Xi 2018.)</i>	15
<i>Kuva 8. Veikko Hirvimäen Kalajuttuja. Kuva: Galerie Forsblom. (Yle 2016.)</i>	18
<i>Kuva 9. Fibonacci sequence 1–55. Kuva: Timo Jerkku. (Turun Kaupunki 2018.)</i>	19
<i>Kuva 10. Gaia Mother Tree. (Flickr 2018.)</i>	20
<i>Kuva 11. ILMIO festivaaleilta. Kuva Sirja Moberg.</i>	21
<i>Kuva 12. Formaatio Syvälahden monitoimitalolla. Kuva: Emilia Linnavuori.</i>	22

1 JOHDANTO

Taiteilijalla on nykyään vapaus esittää teoksen takana kulkevaa ajatusta tavalla millä haluaa, eikä nykytaiteilijoita sido ennalta määritetyt tarkkarajaiset tietotaidot, visuaalinen ulkoilme tai esittämistapa, joiden perusteella voidaan arvioida teoksen arvoa. Nykytaiteen museo Kiasma määrittelee nykytaiteen lyhyesti näin:

”Nykytaidetta on usein vaikea arvioida samoilla kriteereillä kuin vanhempaa taidetta, esimerkiksi kauneuden tai taidokkuuden perusteella. Teoksen juju saattaa piillä aivan muualla kuin teoksen ulkonäössä. Se voi olla oivallus, tapahtuma tai tunne, jonka teos saa aikaan” (Kiasma 2018.)

Kiasma on myös laatinut vinkkejä nykytaiteen tarkasteluun opettajille ja vanhemmille. Vinkeissä kerrotaan, että nykytaidetta voi olla vaikea ymmärtää, mutta oikeaa tulkintaa ei ole. Taiteen saa kokea juuri niin kuin itsestä tuntuu, ja se saa herättää monia negatiivisiakin tunteita. Vinkeissä neuvotaan tarkastelemaan teosta ajan kanssa, sillä työn ulkonäkö ei ole aina työn tärkein ydin. (Kiasma 2014.)

Mielestäni on hienoa, että nykytaide kutsuu katsojan pysähtymään pidemmäksi aikaa, kohtaamaan epä mukaviakin tunteita ja ymmärtämään, ettei kaikille asioille ole aina yhtä oikeaa vastausta. Katsojan kokemukselle ja tulkinnalle halutaan antaa tilaa. Enää teoksen kauneus ei ole ensisijainen asia, vaan sen takana oleva lähtökohtainen teoria, filosofia, ajatus ja kommentti. Taiteella ei myöskään pidä olla mitään tarkoitusta, vaan se voi olla arvokasta ihan vain olemalla. Tuntuu, että visuaalinen miellyttävyyys on nykytaidekentällä niin toisarvoista, että helposti ymmärrettävä, kaunis taide latistaisi tärkeän aiheen merkityksen. Sama ilmenee myös päinvastoin: Kauniilla, visuaalisesti miellyttävällä taiteella ei voisi olla mitään isompaa merkitystä tai sanomaa.

Taide on aina sidoksissa aikaansa ja ajankohtaisiin ilmiöihin. Aikaamme vaikuttavia huomion arvoisia ilmiöitä sekä epäkohtia ja niitä tarkastelevia perspektiivejä löytyy lukuisasti. Vaikka nykytaidekentällä esiintyvät ajankohtaiset teemat ovat mielestäni kiinnostavia ja tärkeitä, olen kokenut hankalaksi löytää paikkaani nykytaiteilijana siksi, että haluan teoksillani olevan jotain hyötyä muillekin kuin minulle itselleni ja haluan tehdä kaunista, herkkää taidetta. Itselleni vierasta esittämistapaa on sellainen, joka provosoi ja aiheuttaa katsojassa olon, ettei hän ole tarpeeksi älykäs ymmärtääkseen mistä tässä on kyse. Olisi kiinnostavaa tuoda nykytaidetta lähemmäs arkea, lähemmäs ihmisiä, jotka eivät seuraa

nykytaidekenttää päivittäin ja aktiivisesti. Koen, että taiteen lähtökohtainen tarkoitus on kuitenkin vastata taiteen keinoja hyödyntämällä ajassamme tapahtuviin asioihin. Näin ollen ihminen, joka ei seuraa nykytaidekenttää aktiivisesti, mutta maailmassa tapahtuvia ilmiöitä kylläkin, voisi kokea positiivisia tuntemuksia taiteen parissa. Keskustelua tärkeistä aiheista voisi herättää lempeämmin siten, että niiden visuaalinen ulosanti olisi kutsuvaa ja helposti lähestyttävää.

Kauneus on minua kiinnostava esittämistapa, sekä itselleni ominaista tekijänä. Toinen tärkeä pohdinnan aihe kauneuden lisäksi on, millaisia hyvinvointia lisääviä vaikutuksia visuaalisen taiteen tekemisellä voi olla. Kysyn, saako taide ilahduttaa, eheyttää sekä tuoda positiivisia tuntemuksia, voiko se olla ulkoasultaan visuaalisesti miellyttävää ja helposti lähestyttävää, ja voiko teoksen teemat silti puuttua ongelmakohtiin tai toimia käsittelyapuna koskettavissa teemoissa. Tästä tulee myös opinnäytetyöni nimi: voiko negatiivisen muuttaa positiiviseksi, ongelman voimavaraksi, ruman kauniiksi?

Kysymyksiäni lähestyn esittelemällä erilaisia itseäni kiinnostavia taiteilijoita, projekteja sekä tekemisen tapoja, joissa tärkeäksi muodostuu teoksen ulosanti, mutta myös niiden lähtökohta. Ensimmäisessä luvussa käsittelen mielen kokonaisvaltaisuutta, perspektiiviä ja kykyä tehdä kriiseistä voimavaroja. Toisessa luvussa siirryn maapalloamme koskettavaan ympäristöongelmaan ja tuon ilmi, että vakavastakin aiheesta voi tehdä jotain kaunista sen olematta turhan osoittelevaa ihmisten toimintatapoja kohtaan. Kolmannessa luvussa käsittelen tilan ja taiteen suhdetta sekä sitä, miten ihminen on suhteessa tilaan ja siihen tuotuun taiteeseen. Viimeisenä käsittelen tätä kaikkea hieman sekoitettuna, pohtien itseäni kiinnostavaa polkua taiteilijana.

2 TAIDE JA MIELI

Taiteen merkitystä korostetaan usein itseisarvona. Nykyaidekentällä taiteen välineellistäminen tuntuu olevan jonkinlainen kirosana. Mielestäni kuitenkin olisi hienoa, jos voisin käyttää ammattitaitoni ja visuaalisia keinoja kuvataiteilijana niin, että se saattaisi hyödyttää tai edes ilahduttaa arjen keskellä muitakin kuin minua itseäni. Tai sen kautta voisi kokea, ettei ole käsiteltävien asioiden kanssa yksin, että ne koskettavat muitakin.

Ajallemme tyypillistä on suorituskeskeisyys, tehokkuus ja jatkuva kiire, mikä on johtanut ihmisten psyykkisen ja fyysisen terveyden heikkenemiseen. Ylen haastattelussa tutkija ja psykologi Laura Sokka sanoo, että Suomessa useampi kuin joka neljäs työkäisistä on kokenut työuupumuksen oireita jossain vaiheessa elämäänsä. Työuupumuksen ja yleisen huonovointisuuden nähdään olevan jo kasvava ilmiö, joka hoitamattomana voi johtaa muihin mielenterveyden häiriöihin. (YLE 2016.) Sokka ei suinkaan ole ainut, joka on tutkinut kyseistä ilmiötä. On lukuisia tuoreita työelämä tutkimuksia, jotka tukevat väitettä stressin, yleisen tyytymättömyyden ja huonovointisuuden lisääntymisestä.

Usein taideprojekteissa pyritään muutokseen, kuten ehkäisemään syrjäytymistä, edistämään työssä jaksamista sekä parantamaan yleistä terveyttä. Taiteen terveyttä edistävästä vaikutuksista on kokeellista näyttöä. Erilaisissa yhteisöissä tehtyjen taidepohjaisten hankkeiden pohjalta on voitu kertoa, että luovuus, sosiaalinen aktiivisuus, elämänmyönteisyys ja lääketieteellinen terveysstatus paranivat. Myös stressi väheni, ja hankkeet toivat iloa osallistujille. (Bardy ym. 2007, 28–30.)

Jokainen ihminen on varmasti kokenut elämänsä aikana enemmän tai vähemmän kolhuja ja normaaleja kriisejä. Jokainen on joskus mokaillut ja onnistunut, iloinnut ja surrut, pettynyt ja vihastunut. Mitä pidemmälle elämässä elämme, sitä laaja-alaisemmin koemme tunteiden kirjon. Nämä kuuluvat ihmisenä olemisen kokemukseen, eikä negatiivisiltakaan tuntemuksilta voi välttyä, eikä edes pidäkään. Koen, että se tekee meistä inhimillisempiä, empaattisempia, suvaitsevaisempia ja lempeämpiä, jos kokijalla on mahdollisuus, tukiverkko ja aika käsitellä negatiiviset elämäntilanteet itselleen voimavaraksi.

Diakonissa Kirsti Rinta-Panttila toteaa mielestäni hyvin:

”Ihminen ei elä ainoastaan leivästä. Selviytyäksemme arjesta, kasvaaksemme ihmisinä ja voidaksemme nauttia matkastamme tarvitaan myös yhteyttä toisiin

ihmisiin. Tarvitaan oikeutta ihmetellä elämää ja sen monimuotoisuutta, oikeutta kulkea kokijana, tekijänä, etsijänä.” (Bardy ym. 2007, 48.)

Tietynlainen voimaantumisen perspektiivi on keskeinen osa pohtiessani mielen kokonaisvaltaisuutta, elämän pirstaloituneisuutta sekä suhdetta tekemiseen ja katsojaan. Tekemiseni sekä yleisen elämäkatsomukseni perspektiivi osuu monilla tavoilla voimaantumisen teemaan. Keskeinen idea voimaantumisessa on, ettei siihen pyritä. Ketään ei yritetä muuttaa eikä korjata, eikä ajatuksena ole, että edes tarvitsisi. Ideana on vain antaa tila ja aika ihmiselle sellaisena kuin hän on, kokemukselle ja tunteille sellaisena kuin ne ovat. Keskeistä on nähdä ja kuulla tulemisen kokemus, jonka jokainen voi määrittää itselleen sopivalla tavalla. Tärkeää on vain olla läsnä, tunteva ja kokeva kokonaisuus. (Voimaannuttava Valokuva 2018.)

Myös omia projekteja tehdessä galleriatiloihin tai muualle nähtäväksi on mielestäni mahdollista käyttää voimaantumisen keinoja hyväkseen. Käsittelen itse usein piirtämisen avulla hankalia elämäntilanteita, jotka ovat kuitenkin arkipäiväisyydellään varmasti samaistuttavia. Nämä teokset voi tuoda sellaisenaan esiin nykyaikaiselle kentälle ilman, että on käytetty yhteisöllisiä menetelmiä tai pyritty muuttamaan tilannetta. Sen on vain annettu tulla sellaisenaan ulos, ja teosten (sekä tilanteen) analysointi käy myöhemmin.

Seuraavissa alaluvuissa esittelen taiteilijoita ja heidän projektejaan, joiden teosten lähtökohta on voimaantuminen, mielen voima ja kriiseistä ylipääseminen. Osa niistä on henkilökohtaisen kriisin käsittelemistä voimaantumisen näkökulmasta, osa taas dialogista taideprojektitoimintaa kohderyhmälle. Jokainen taideprojekti on toisistaan eroava, mutta mielestäni niitä sitoo toiminnallinen, herkkä mutta peloton ote. Yhteistä niille on elämäntilanteiden kolhujen käsitteleminen, ihmisarvo, läsnäolo ja ilo.

2.1 Voimaantuminen taiteen keinoja hyödyntäen

En voinut olla ottamatta esille Katriina Haikalaa ja Tärähtäneet Ämmät taiteilijaduoa. Haikalaa taideuraan tutustuin noin vuosi sitten Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiajärjestämässä seminaarissa, joka käsitteli taiteen muuttuvia konteksteja. Kyseisen puheenvuoron jälkeen olin inspiroituneempi kuin pitkään aikaan ja koin riemua siitä elävästä esimerkistä, että joku tekee jotain sellaista, mitä minuakin kiinnostaisi tehdä luovalla alalla.

Haikala on laajemmalle yleisölle tuttu Tärähtäneet Ämmät -taiteilijaduosta, jonka toinen taiteilija on Vilma Metteri. Tärähtäneet Ämmät tekivät vuosina 2007–2017 aktiivisen yhteistyönsä aikana lukuisia yhteisöllisiä projekteja, joista tunnetuimpia oli *Hairy Underwear* ja *Monokini 2.0*. Heidän lähtökohtiaan ovat sosiaalisten vaikutusten luominen, tasa-arvokysymysten esittäminen ja epäoikeudenmukaisuuden esille tuominen yhteiskunnallisesti kiinnostavien taidehankkeiden kanssa. Teokset ovat olleet normikriittisiä ilman tuomitsevuutta, humoristisia muttei viihdyttäviä ja yhteiskunnallisia ilman poliittista suuntaa. (Haikala & Metteri 2016.)

Monokini 2.0 on taiteilijaduon projekti, jonka haluan erityisesti nostaa tässä esille. *Monokini 2.0* oli monitaiteellinen sosiaalinen projekti, jonka tarkoituksena on juhlistaa rohkeutta ja kauneuden monimuotoisuutta. Se on ottanut kantaa länsimaisen kulttuuriin kaapeaan kauneuskuvaan ja pyrkinyt lisäämään luottamusta sekä tunnistamaan monimuotoisuuden merkityksen. Projektin lähtökohtainen idea oli luoda uimapukumallisto rinta-

syövän selättäneille naisille, joilta oli poistettu rinta. Hanke sai alkunsa turhautuneisuudesta epäsovivia vaatekappaleita kohtaan, joka rintasyövän sairastaneilla Elina Halttusella oli. Tärähtäneet Ämmät -duo loi yhdessä kymmenen suomalaisen muotisuunnittelijan kanssa kymmenen uniikkia uimapukua. Malleina mallistolle ja muotikuville toimivat kohderyhmän naiset, jotka hakivat projektiin omasta halustaan. *Monokini 2.0* on kiertänyt pohjoismaissa näyttelyn muodossa, mutta se muovautui myös performatiiviseksi muotinäytökseksi. Se on elänyt ajan myötä erilaisissa konteksteissa ja yhteisöissä sen sijaan, että se olisi pysynyt muuttumattomana. (Monokini 2.0 2018.)

Kuva 1. Sirpa mallina *Monokini 2.0* projektille. (Monokini 2.0 2007–2017.)

Mallien oma kokemus kuvattavana olemisesta, taiteilijan sekä suunnittelijoiden kohtaamisesta ja dialogista oli voimaannuttava ja tärkeä. Uimapukukuvaukset vaativat rohkeutta ihan keneltä vain, varsinkin ihmiseltä, joka on kokenut radikaaleja muutoksia

kehossaan. Eräs malleista kuvaili, että on kuullut monilta olevansa rohkea, mutta ensimmäistä kertaa tämän taidepohjaisen hankkeen myötä hän myös tunnusti olevansa sitä. (Monokini 2.0, 2007.)

Mielestäni projekti on monilla tavoilla kiinnostava ja koskettava. Se pyrki tuomaan positiivisuuden ja kauneuden kautta tärkeää sanomaa siitä, miten ahtaita normeja pitäisi muuttaa. Projekti on ollut osallistujille itselleen tärkeä ja voimakas kokemus, ja se kaikki on tehty taiteen keinoja hyödyntäen. Projektin ulostulo on myös vahvistanut sen sanomaa rohkeuden puolestapuhujana ilman, että sen on tarvinnut korostaa kriisiä, jonka naiset ovat kokeneet. Projekti on tuonut sairastaneet naiset vahvoina ja upeina näkyviin sen sijaan, että heidät olisi esitetty hauraina ja surullisina.

Korostan Haikalaa erityisesti siksi, että hänen taiteellinen visionsa on toiminut ja toimii edelleen myös tasa-arvon, normien ja voimaantumisen puolestapuhujana. Haikala sanoo tekemisiensä avainsanaksi pelottomuuden. Haikalalla on monia voimaantumiseen liittyviä projekteja, joista haluan tuoda esiin ilahduttavan simppelein *Social Portraitin*. Kyseinen performatiivinen projekti on edelleen jatkuva, ja se aloitettiin vuonna 2017. Teoksessa Haikala antaa naiseksi itsensä kokevien istuutua eteensä, ja taiteilija piirtää muotokuvaa henkilöstä katsomatta paperiin. Katse on piirrettävässä. Taiteilijan tavoite on piirtää 1000 piirustusta vuoteen 2020 mennessä. (Haikala 2018.)

Kuva 2. *Social portrait*. (Haikala 2018.)

Teos on samankaltainen performanssitaiteilija Marina Abramovicin *The Artist is Present* teoksen kanssa, jossa taiteilija istui koko näyttelynsä ajan museon aukioloaikana tuolilla.

Vastapäätä sai istua museovierailija ja viipyä niin pitkään kuin koki tarpeelliseksi. Sanoja ei vaihdettu, ainoastaan yhteinen katse. Moni museokävijä kertoi kokemuksen olleen transformoiva, ja usea liikutui jopa kyyneliin. (MoMa 2010.) Molemmista teoksista erityisen hienoja tekee niiden koruttomuus. Pelkästään läsnäololla, aidolla kohtaamisella ja nähdäksi tulemisen tunteella on ollut suuri vaikutus taiteen kokijaan, ja se on voinut itessään jo liikuttaa ja koskettaa.

2.2 Valokuvaus terapeuttisena menetelmänä

Valokuvaaja, taide- ja sosiaalikasvattaja Miina Savolainen tutkii ja opettaa valokuvan käyttöä terapeuttisena menetelmänä. Savolainen teki *Maailman ihanin tyttö* -valokuvakirjan, joka perustuu hänen tekemään yhteisövalokuvataideprojektiinsa. Projektissa Savolainen kuvasi kymmentä Hyvösen lastenkodissa kasvanutta lasta. Projektissa oli tärkeää läsnäolo, dialogi ja vastavuoroisuus, jonka kautta lapset saivat tulla nähdäksi itsemäärättelemlään tavalla. Yhteistyö lastenkodin kanssa alkoi jo vuonna 1998 ja jatkui usean vuoden ajan dokumentoiden nuorten kasvua. Projektiin osallistuneet nuoret oppivat katsomaan itseään aiempaa lempeämmin, tuntemaan itsensä arvokkaaksi ja ainutlaatuisiksi. (Voimauttava valokuva 2018.)

Kuva 3. *Maailman ihanin tyttö* -valokuvaprojekti. (Voimaannuttava valokuvaprojekti 2018.)

Savolainen on ollut ohjaajana myös toisessa voimaannuttavassa projektissa nimeltä *ISÄ*. Nimensä mukaan projekti käsitteli isyyttä, miehen sekä isyyden muuttuvaa roolia

yhteiskunnassa. Jokaisella on oma tunnekokemus isyydestä, ja näitä erilaisia tarinoita haluttiin tuoda esille. Savolainen sanoo, että projekti ehti vain raapaista isyyden monimuotoisuutta, mutta projektin toivottiinkin olevan edes keskustelunavaus monisyiseen ja kaikkia koskettavaan aiheeseen. Prosessissa oli mukana usea valokuvaaja, jotka kuvasivat eri perheitä. Työ alkoi vanhojen albumikuvien avulla rakentaen karttaa siitä, miten oma isyyskokemus on vaikuttanut henkilökohtaisiin valintoihin. Henkilökohtaisista kokemuksista siirryttiin yhteiskunnallisempiin aiheisiin isän ja miehen roolista nyky-yhteiskunnassa. Projektin lopussa keskityttiin isän ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen ja siihen, miten molempien ainutlaatuinen temperamentti muokkaa isä-lapsi-suhdetta läpi lapsen elämän. (Isyys 2018.)

Molemmat projektit ovat kestäneet usean vuoden ja sosiaalisten suhteiden luominen kuvattavan ja kuvaajan välillä on ollut ensiarvoisen tärkeää. Luottamus kasvaa ajan ja kommunikoinnin kautta. Savolaisen *Maailman ihanin tyttö* on Suomen myydyin valokuvakirja, ja jo se kertoo, kuinka tällainen taideprojekti on koskettanut ihmisiä monella tasolla. Molemmissa Savolaisen projekteissa on tärkeää niiden sanoma, läsnäolon tärkeäksi koettu voima. Kuvattaville ja projektille on annettu aikaa, mikä on mahdollistanut syvemmän keskusteluyhteyden, joka taas on avannut ovia ymmärrykseen ja kokemusten käsitteilyyn.

2.3 Itseilmaisu hoitokeinona

Myös taiteilijalle taiteen tekeminen voi olla jopa esisijassa nimenomaan eheyttävä, rauhoittava ja terapeuttinen kokemus. Tästä esimerkkinä on nykytaiteen kentällä hyvin tunnettu japanilainen taiteilija Yayoi Kusama. Nyt jo lähes yhdeksänkymmentävuotias Kusama on performanssitaiteilija ja maalari mutta tekee yhtä lailla kolmiulotteisia veistoksia ja tilallisia teoksia. Olennaista ei ole teosten tekotapa vaan se, mistä ne ovat lähtöisin. Kusama on viettänyt puolet elämästään mielisairaalassa. Hän kokee taiteellisen ilmaisun olevan sekä tuote että helpotus sairautta ja pakko-oireita vastaan. Kusama työstää sisäisiä konfliktejaan voimaannuttavaan muotoon, tehden niistä ilahduttavia, leikkisiä, hämmästyttäviä ja kauniita. (Lamberg 2017.)

Kuva 4. Yayoi Kusaman tilateos "Infinity Mirrors" Hirshornin museossa vuonna 2017. (*I Hit The Button 2017.*)

Kusamalle tyypillistä on toisto ja äärettömyys. Hänen tavaramerkikseen ovat muodostuneet erikokoiset ja -näköiset pilkut toiston keinona. Kusama on sanonut kärsivänsä neuroosista ja hallusinaatioista, ja toisto helpottaa hänen ahdistustaan. Kurpitsa on toinen elementti, joka on toistunut Kusaman taiteessa yhä uudelleen, usein peitettyinä pilkkuihin. Kurpitsan hän kokee olevan humoristinen ja täynnä elinvoimaa sekä tuovan iloa. Taiteilija on myös tehnyt äärettömyyttä ja jatkuvuutta ilmentäviä tilallisia installaatioita, joissa peileillä vuorattu huone on täynnä erilaisia pilkutettuja muotoja. Teokset ovat herättäneet valtavaa kiinnostusta ja ihailua, ja näyttelyihin on joutunut usein jonottamaan useita tunteja. (Pesonen 2016.)

Yltäkyläisistä väreistä ja toistuvista muodoista läikehtii ensisilmäykseltä ilo. Kusama on kuitenkin ollut taiteilijauransa aikana avoin mielenterveysongelmastaan, ja katsojana tietää kokonaisvaltaisen taidekokemuksen ja leikkisyyden taakse piiloutuneen perimmäisen syyn taiteen tekemiselle. Vaikka Kusama käsittelee omaa ahdistustaan ja kokemuksiaan, on hänen teoksensa ilahduttaneet taiteen kokijaa sekä ennen kaikkea helpottaneet lääkkeen kaltaisesti hänen omaa oloaan.

2.4 Tunteiden käsittely taideprojektin kautta

Negatiivisilta tunnetiloilta on vaikea välttyä, vaikka olisikin elämänmyönteinen ja psyykkisesti terve. Erilaisten tunteiden kokeminen kuuluu ihmisenä olemiseen, ja oleellista on löytää keinot tunteiden käsittelyyn. Ranskalainen taiteilija Sophie Calle käytti taidetta hyväkseen käsitelläkseen hänelle yllättäen tapahtunutta elämänmuutosta.

Callen pitkäaikainen suhde päättyi, kun hän tuli jätetyksi sähköpostitse, joka päättyi sanoihin *Take care of yourself*. Taiteilija ei tiennyt, mitä vastata, eikä osannut sisäistää yllättäen saapunutta kirjettä. (Chrissafis 2007.) Hän pyysi sataseitsemää naista lukemaan kirjeen ja purkamaan sen ymmärrettävään muotoon. Keinot olivat vapaat, ja projektissa käytettiin laajasti taiteen eri keinoja kommentoimaan kirjeen sisältöä. Naiset käyttivät ammattitaitoaan hyväkseen tai muita kykyjään analysoimaan kirjettä, ja nämä analysointimuodot dokumentoitiin. Tämä oli Callen tapa yrittää ymmärtää kirjeen sanomaa, sekä käsitellä päättyneen suhteen tuomia tunteita. (Calle 2007.)

Projekti nimeltä *Take care of yourself* toimi aluksi taiteilijalle itselleen kriisin käsittelymuotona, mutta projektin edetessä itse teos vei mukanaan. Tulkinnat muodostavat humoristisen, koskettavan ja vaikuttavan kokonaisuuden, joka on tuotu esille monimuotoisena mediana eri galleriatiloihin, sekä painettu kirjaksi.

3 TAIDE JA LUONTO

Ilmaston lämpeneminen ihmisen toiminnasta seurautuvien kasvihuonepäästöjen takia on huolestuttava ilmiö, joka ajankohtaisuudellaan ajaa sekä taidekenttää että yksityisiä toimijoita reagoimaan asiaan. Ylen vastikään julkaistussa artikkelissa, joka pohjautuu hallitusten väliseen ilmastopaneelin IPPC:n tekemään raporttiin, todistettiin päästöjen ja näin ollen valintojen vaikutuksesta maapalloon, luontoon ja sitä kautta ihmiskuntaan (Koistinen 2018.)

Kestävien ja ekologisten valintojen tärkeys on otettava huomioon myös taidetta tehdessä, jotta teeman tärkeä aihe rakentuu myös käytännössä teoksiksi. Kestävien ja ekologisten valintojen tärkeys on jo osa arkea, ja se näkyy pienissä toiminnoissa jokapäiväisessä elämässä: Lajitellessa roskaa, päättäessä mitä ruokaa tänään tekee, miten kulkee töihin, miten paljon sähköä kuluttaa ja millaisia vaatteita ostaa tai jättää ostamatta. Arjesta kumpuava taide voi siis hyvinkin olla osaltaan näyttämässä tietä ekologisempiin valintoihin ja juhlistamassa luonnon ainutlaatuisuutta.

Aihe on huolestuttavuudellaan, valitettavalla arkipäiväisyydellään ja ajankohtaisuudellaan saanut minut, ja varmasti monet muutkin ihmiset, ahdistumaan ja pohtimaan oman toiminnan tärkeyttä. Ilmastonmuutoksen kiihtyvä tahti on yhtä ihmisen suorituskeskeisyyden ja nopean elämäntahdin kanssa. Uhkaavia huonovointisuuden ilmenemismuotoja on näkyvillä niin ihmisten psyykkisessä ja fyysisessä terveydessä kuin myös ilmakehän hyvinvoinnissa.

Taiteilijana koen helpoksi käyttää ajatuksia herättäviä ja ahdistavia asioita hyväkseni taiteessa. Vaikka aihe onkin vakava, olen tässäkin halunnut mieltä asian tuomista esiin kauneuden ja herkkyyden kautta. Nykyihminen kokee enemmän henkistä painetta ja uupumusta kuin koskaan ennen, ja siksi en koe tarpeelliseksi lisätä ahdistuneisuutta tai huonoa omatuntoa taiteen katsojalle, vaikka aihe kuinka radikaali olisikin.

Lukuisissa tutkimuksissa on todettu, että luonnossa oleskelu vaikuttaa ihmiseen psyykkisesti ja fyysisesti positiivisella tavalla. Se mm. vähentää stressiä, rauhoittaa mieltä, vähentää lihasjännitystä ja laskee verenpainetta. (Kallunki 2017.) Luonnon monimuotoisuuden ja kauneuden esiintuominen taiteessa tukee ajatusta ihmisen psyko-fyysis-sosiaalisesta kokonaisuudesta. Mielestäni se toimii myös hyvänä muistutuksena siitä, mistä olemme itse alun perin tulleet, miten kauaksi olemme luontosuhteesta ajautuneet, ja

miten kasvavalla kulutuksella maailma hiljalleen hukkuu jätteeseen. Ihmisellä on myös luontainen kaipuu luontoon, mitä on pyritty selittämään erilaisilla teorioilla. Yksinkertaisin näistä teorioista on se, että nykyinen kaupunkiasuminen kiireellisyydellään kuormittaa aistejamme. Hälinää ja virikkeitä on liikaa. Luonnon ympäristöllä on päinvastainen vaikutus, joka vähentää stressiä ja palauttaa aistikuormituksesta. (Evers 2000, 115.) Mielestäni ei ole hämmästyttävää, että ihminen kokee rauhoittuvansa metsäympäristössä. Vaikka nyky-yhteiskunta ja elintavat ovat vieroittuneet jokseenkin kauas siitä, mitä ne ovat alunperin olleet vuosituhansia sitten, on ihmiskeho kuitenkin orgaaninen, hengittävä ja elävä, ei suorittava kone tai mitä tahansa kestävä haavoittumaton pinta. Keho, mieli ja ympäristö eivät ole toisistaan erotettavia kokonaisuuksia, vaan se mitä koemme ja tunnemme, kulkee vallitsevasta tilasta orgaaniseen kehoomme ja heijastuu ajatuksiimme, sekä toisinpäin.

Mielestäni kauneus ja ekologisuus yhdistyy tällä hetkellä parhaiten konkretiaan muotoilussa ja muodissa. On paljon ekologisia merkkejä ja toimijoita, jotka tekevät arki- ja käyttöesineitä sekä -vaatteita ja asusteita kuluttajille. Itse kuluttajana ajattelen, että jos päättän ostaa käytetyn sijaan uutta, on minulle lähes yhtä tärkeää tuotteen esteettisyys kuin sen ekologisuuskin. Usein tuote jää ostamatta, vaikka se saattaisikin olla tarpeellinen, kestävästi tuotettu ja muuten hyvä, ellei se miellytä omaa silmää. Vaikka taiteen rooli onkin hieman eri kuin käyttöesineen, voivat ne olla verrattavissa toisiinsa. Mielestäni ei ole väärin tehdä kauniita asioita ja tuotteistaa niitä, ei varsinkaan, jos on tietoinen mitä sanomaa tekemisellään tuo ilmi ja miten luontoystävällisiä materiaaleja käyttää.

Luontosuhde on laaja aihe, ja siitä voi teemallisesti löytää paljon eri tapoja ja lähtökohtia tehdä taidetta. Vaikka teemana aihetta ei käyttäisikään, on kuitenkin tarpeen ottaa huomioon, mistä materiaaleista teoksensa tekee. Kierrätysmateriaalien tai luonnosta löydettyjen materiaalien käyttö ovat osaltaan vastaisku ilmastonmuutokselle sekä kulutustottumuksille. Luonnonmateriaaleja käyttäen ihminen on yhteydessä myös oman orgaanisuutensa kanssa.

Seuraavissa alaluvuissa esittelen muutaman taiteilijan ja heidän teoksiaan, jotka esteettisyydellään ja materiaalivalinnoillaan ilmentävät teemallisesti ympäristöä koskevia ongelmakohtia tai juhlistavat keho-luonto-suhdetta. Olen valinnut taiteilijoita, joiden työt tuntuivat tekovaltaan, visuaaliselta ilmeeltään tai teemoiltaan itseäni kiinnostavilta.

3.1 Ihminen osana luontoa

Suomalainen tekstiilitaiteilija Raija Jokinen visualisoi arkipäiväisiä tilanteita ja tuntemuksia, sekä niiden liittymistä emotionaalisen ja fyysiseen ympäristöön. Hänen teoksissaan esiintyy ihmiskehosta tunnistettavia kuvioita kuten hermostoja ja verisuonia, jotka jatkuvat juuriston ja oksien kaltaisina olematta kuitenkaan tunnistettavasti mitään näitä. Jokista kiinnostaa tällaisten muotojen samankaltaisuus sekä elämää ylläpitävä luonne, joka on löydettävissä lähes kaikista elollisista organismeista. Hän on kehittänyt maalausmaailman tekniikan pellavakuidun käsittelylle, yhdistäen tietämystä paperinvalmistuksesta, langan kehräämisestä sekä ompelemisesta. (Jokinen 2018.)

Kuva 5. *Onttoja Kohtia*, pellavakuitu, 41 x 91cm, 2015. (Jokinen 2018.)

Jokisen työt ovat herkkiä veistoksen ja maalauksen välimuodossa ilmeneviä. Hänen tematiikkansa käsittelee suoraan mieli-keho-luonto-yhteyttä, jota valittu pellavamateriaali korostaa. Teoksissa on usein tunnistettava ihmisfiguuri, joka esitetään orgaanisen rihmastomaisena yhteydessä luontoon. Teosten takana kulkeva teema on aiheeltaan sellainen, jota tekijänä pohdin paljon ja taiteilija on onnistunut tuomaan suhteellisen abstraktin aiheen ymmärrettävästi näkyviin, niin materiaalivalinnoilla kuin visuaalisella ilmeellä.

3.2 Roskasta taiteeksi

Afrikasta kotoisin oleva kuvanveistäjä El Anatsui käyttää arkipäiväisiä, kierrätettyjä materiaaleja luoden niistä valtavia installaatioita. 1990-luvulla Anatsui löysi säkillisen metallisinettejä ja niistä inspiroituneena alkoi tehdä teoksia. Taiteilija on käyttänyt teoksissaan muitakin kierrätettyjä materiaaleja, kuten pullonkorkkeja, maitotölkkejä, rautanauloja ja offset -peltiä. Teoksillaan Anatsui ottaa kantaa kuluttamiseen, ei ainoastaan sen maailmanlaajuisuuden myötä, mutta myös siksi, että hän haluaa tuoda esiin sen, että maapallolla on vielä paikkoja, joissa ihmiset joutuvat uusiokäyttämään materiaaleja omasta halustaan riippumatta selviytyäkseen arjesta. (Tate 2018.)

Kuva 6. *Ink Splash II*, alumiini ja kupari, 285 x 373cm, 2012. (Tate 2018.)

lustaan riippumatta selviytyäkseen arjesta. (Tate 2018.)

Anatsuin valtavat roskasta tehdyt installaatiot hämmästyttävät kauneudellaan. Metallin hohto tuo kumman tunnun arvokkuudesta, joka on hyvä kontrasti teosten materiaaliselle lähtökohdalle.

3.3 Tyynenmeren jätepyörre installoituna museotilaan

Singaporelainen graafinen suunnittelija ja kuvittaja Tan Zi Xi käsittelee aikaisemmin mainitun taiteilijan Sophie Callen lailla itselle tärkeitä kokemuksia, jotka ovat kuitenkin yleisesti samaistuttavia. Zi Xi on kuvittanut paljon epäonnistumisen tuntemuksista sekä tehnyt näyttelyn, jossa hän muun muassa ompeli vaalealle kankaalle vaalealla langalla tekstiä kuvatakseen ideaa siitä, miten emme voi tietää, mitä ympärillämme olevat ihmiset kokevat ja käyvät läpi. (Khandelwal 2018.)

Zi Xi päätyi kuitenkin luontoa ja taidetta käsittelevään lukuun muusta tematiikastaan joutuessaan. Vuonna 2008 hän teki kuvitussarjan huolestaan ympäristöongelmia kohtaan.

Seitsemän vuotta myöhemmin vuonna 2015 Singaporen taidemuseo kutsui Zi Xin osallistumaan yhteisnäyttelyyn *Imaginarium: Under the Water, Over the Sea*. Aikaisemmasta kuvitussarjastaan inspiroituneena Zi Xi halusi luoda fyysisen manifestin Tyynenmeren jätetyörteestä, jossa kävijät saisivat uppoutua tilaan, joka on täytetty roskalla. Roskia kerääntyi noin 26000 kappaletta. Ne kerättiin, puhdistettiin ja organisoitiin yksitellen. Taiteilija sanoi itse vasta projektin myötä täysin sisäistäneensä, kuinka paljon jätettä me tuotamme päivittäin. (Oceanic Global 2018.)

Kuva 7. *Plastic Ocean*. (Tan Zi Xi 2018.)

Zi Xin toiset projektit kävisivät hyvin esimerkiksi myös Taide ja mieli -lukuun, ja siksi koenkin kyseisen taiteilijan sitovan hyvin opinnäytetyöni teemaa. Tan Zi Xin työt ovat herkkiä sekä merkittäviä. Vaikka taiteilija onkin kouluttautunut kuvittajaksi ja toiminut sen parissa paljon, on hän rohkeasti laajentanut tekemistään muihin osa-alueisiin jättimäisten installaatioiden muodossa. Tan Zi Xi työskentelee eri medioiden kautta samojen teemojen parissa, ja koin tämän oivaksi esimerkiksi taiteilijan ammatin moninaisuudesta.

4 TAIDE JA TILA

Tilojen rakenne ja ympäristön muodot ovat yllättävän olennaisia ihmisen hyvinvoinnille. Yksi tunnetuimmista esimerkeistä tilan tärkeydestä on Alvar Aallon suunnittelema Paimion parantola 1930-luvulta. Suunnitellessaan parantolaa Aalto meni itse sairaalaan koekäseen ympäristöä potilaan näkökulmasta. Sairaalassa ollessaan Aalto totesi, että parantavan ympäristön pitää tarjota elämän ja toiveikkuuden kokemuksia. Tällainen ympäristö ei siis oikeastaan poikkea normaalista elämyksellisestä ympäristöstä muutenkaan. (Pallasmaa, 2000, 113.) Kyseessä oli toki kokonainen rakennus, jolla on erityinen käyttötarkoitus, mutta on myös lukuisia tutkimuksia siitä, miten erilaiset taide- ja kulttuurikokemukset vaikuttavat ihmiseen positiivisesti niin sairaalaympäristössä kuin kaupunkikuvassakin.

Tilojen ja rakenteiden merkityksien huomioiminen on osa taidehistoriaa. Arkkitehtuuri on katsottu kuuluvan myös taiteilijoille, sillä taidehistoriaa yleisesti käsittelevässä kirjallisuudessa on otettu huomioon myös rakennustaide läpi vuosituhansien. Tiloissa olevat kuvatkaan eivät ole kovin uusi asia, sillä jo esihistorialliseen aikaan ihmiset ovat maalanneet kallioiden tarinoita symbolien avulla. Todistettusti aina siitä lähtien ihminen on maallannut, veistänyt ja muovannut elinympäristöään sekä koristellut asuinrakennuksia erilaisiin opetustarkoituksiin ja rituaaleihin.

Vaikka rituaalit ja niiden merkitystä korostavat tilalliset sekä koristeelliset visuaaliset kokonaisuudet eivät enää kuulu ajallemme olennaisiin ilmenemismuotoihin, on julkisten tilojen sekä kaupunkikuvan elävöittäminen taiteella edelleen ajankohtaista. Lähtökohdat teoksen tekemiselle ovat vain muuttuneet. Julkisen taiteen olemassaoloa perustellaan usein sillä, että se virkistää kaupunkikuvaa ja luo paikalle omaa tunnistettavuutta sekä identiteettiä. Monet kunnat ovat innostuneet kaupunkikuvan elävöittämisestä, sillä ainoastaan 2010-luvulla kymmenet kunnat ovat sitoutuneet prosenttiperiaatteeseen, eli ne ovat päättäneet käyttää prosentin rakennusbudjetista taiteeseen. (Pulkinen 2017.)

Suomen taiteilijaseura selvitti suomen suurimpien kaupunkien asukkaiden näkemyksiä julkisesta taiteesta. Ne, jotka arvostivat taidetta eniten, asuivat myös kaupungeissa, joissa siihen panostettiin eniten. Oulussa 83 % ihmisistä haluaa taidetta arkeensa, ja Oulu on myös prosenttiperiaatteen edelläkävijä. (Pulkinen 2017.) Laura Uimosen tekemän kyselyn mukaan myös rakennuttajat ja tilaajat suhtautuvat taiteen vaikutuksiin julkisissa tiloissa myönteisesti (Uimonen 2015). Taidehankkeet julkisissa tiloissa eivät ole siis ainoastaan asukkaiden etu, vaan myös hankkijoiden, rakennuttajien ja taiteilijoiden.

Julkisen taiteen katsotaan myös nostavan alueen imagoa. Yhteisötaiteen keinoja on käytetty julkisissa projekteissa vahvistamaan alueen asukkaiden yhteishenkeä (Airaskorpi 2018). On myös todettu, että ihmiset usein kiintyvät taiteella elävöitettyihin ympäristöihin, ja niissä ilmenee ilkeä vähemmän. Toki ilkeä esiintyy myös tällaisissa paikoissa, mutta vähemmän kuin sellaisissa, joissa taidetta ei ole. (Nikkilä 2011.)

Vaikka taiteesta voidaan olla montaa mieltä, ja kaikki (julkiset) teokset eivät miellytä kaikkia, on yleisesti huomioitavaa, että taide lisää silti ainutlaatuista paikalle sekä rikastuttaa kaupunkikuvaa. Kaupungilla kulkiessani en ole kaikista julkisista teoksista pitänyt, mutta olen silti todennut, että ne auttavat (uudessa) kaupungissa suunnistamisessa ja ilahduttavat olemassaolollaan silti, vaikka eri mieltä niiden esteettisyydestä olisikin. Julkinen taide on myös oiva esimerkki taiteen niin sanotusta arkipäiväisyydestä ja periaatteesta, että taide kuuluu kaikille elintason riippumatta. Mielestäni on tärkeää, että taidetta näkee keskellä arkea, oli sitten taiteesta kiinnostunut tai ei. Sitä kautta oppii myös näkemään ja arvostamaan kaupunkikuvassa sellaisiakin teoksia, jotka eivät ehkä kuulu omiin suosikkeihin.

Seuraavissa alaluvuissa otan esiin muutaman oman työni viimeisimpien vuosien ajalta. Tilallisuus on ollut olennainen osa teoksiani, ja niiden kautta olen oppinut paljon taiteen kokonaisvaltaisuudesta, visuaalisuudesta, projektien monimuotoisuudesta sekä viihtyvyyden lisäävästä vaikutuksesta. Otan esille myös muutaman julkisessa tilassa olevan teoksen, jotka ovat integroituneet tärkeäksi osaksi tiettyä kaupunkia tai muuten aiheuttaneet keskustelua julkisen taiteen tarkoituksesta.

4.1 Uusi lastensairaala

Helsingin Meilahteen rakennettiin uusi lastensairaala, joka avattiin syyskuun lopussa vuonna 2018. Sisätiloissa on otettu huomioon nykyteknologian tuomat mahdollisuudet viihtyvyyden lisäämiseksi, sekä pyritty ottamaan huomioon lapsen maailma jo heti aulaan lähtien. Sairaalassa on mm. interaktiivinen taulu, jossa jatkossa esitellään potilaiden piirroksia. Saapuessaan sairaalaan lapset saavat rannekkeen, jossa on oma animaatiohahmo, ja jonka avulla potilas kutsutaan odotushuoneesta sisään vuoronumeroiden sijaan. Osa huoneista on vuorattu Tove Janssonin muumikuvituksilla. (Mörttininen 2018.) Tiloihin, joissa ei ole Janssonin kuvituksia, on varattu muuta taidetta yli miljoonalla eurolla. Taidehistorioitsija Marjatta Levanto on toiminut kuraattorina teosten valinnassa. Ensiarvoisen tärkeää teostenkin valinnassa on ollut hygienia. Ne eivät saa olla

allergisoivaa materiaalia, sekä ne pitää olla helposti puhdistettavissa. Toinen tärkeä tekijä teosten valinnassa on ollut viihtyvyyden lisääminen käyttäjille. Lapsia ja nuoria ei kuitenkaan ole konsultoitu teosvalintoja tehdessä, sillä tiloja käyttävät eri ikäiset ihmiset, sekä henkilökunta ja heidän perheensä. (Viljanen 2016.)

Tunteita kuohuttava teos oli Veikko Hirvimäen *Kalajuttuja*, joka hankittiin Suomen Taideyhdistyksen lahjoittamalla 20 000 eurolla. Noin kaksi metriä pitkä Kiiskeä esittävä puuveistos on aiheuttanut huolta, onko teos liian pelottava lapsille. Ilta-Sanomien laatiman kyselyn mukaan vastaajista lähes 75 prosenttia on sitä mieltä, ettei teos sovi sairaalaan (Halonen 2016). Närää on aiheuttanut myös teoksen hinta. Hirvimäki itse puolustautuu sanomalla, että teos on ollut näytteillä ennenkin ja silloin lapset ovat ottaneet sen hyvin vastaan. (Lehmusvesi 2016.)

Kuva 8. Veikko Hirvimäen *Kalajuttuja*. Kuva: Galerie Forsblom. (Yle 2016.)

Sairaajat lapset ja heille rakennettu paranemisen ympäristö on koskettava aihe. Mielenkiintoista paranemisympäristön visuaaliseen ilmeeseen riittää yhtä monta kuin lasten puolesta huolestuneita kansalaisiakin. Taide herättää toisinaan kiivasta keskustelua, vaikka se olisi esitetty sille tarkoitettuun neutraalissa tilassa. Erilaisten tilojen käyttötarkoitus on suorassa suhteessa siellä esitettyihin teoksiin ja siellä vieraileviin ihmisiin. Tietyntaustaista kuvastoa ja tietyntaustaisia teoksia ei ole aina suotavaa tuoda esille, mutta linjanveto voi olla haasteellinen, sillä kyseessä on usein mielipiteeseen pohjautuva arvio.

4.2 Julkinen teos vahvistamassa kaupungin identiteettiä

Halusin ottaa teoksen myös turkulaisesta kaupunkikuvasta. Mario Mertzin vuonna 1994 toteuttama valoteos *Fibonacci sequence 1-55* on 100 metriä korkeaan voimalaitoksen piippuun tuotu numerosarja, joka kertoo länsimaisen kauneuden matemaattisen määritelmän. Geometrisesti esitettynä numerosarja muodostaa spiraalimuodon, joka löytyy monista luonnonelementeistä. Myös kultainen leikkaus perustuu tälle numerosarjalle.

Metzin teos näkyy kaukaa ja se avulla on helppo suunnistaa kohti satamaa. Teos on ollut paikallaan jo kaksikymmentäneljä vuotta ja se kuuluu turkulaiseen katukuvaan siinä

missä Turun Linna tai Tuomiokirkkokin. (Turun Kaupunki 2018). Teos on muodostunut Turun tavaramerkiksi ainakin muotoilun muodossa. Tomi Leppäsen suunnittelema PUF + Tomi -merkki käyttää teosta lähtökoh- tana printeille, jota myydään Turun keskustassa sijaitsevassa PUF -liik- keessä. On ilahduttavaa nähdä, että julkinen teos voi muodostua kaupun- gille ja kaupunkilaisille tärkeäksi sekä tunnistet- tavaksi, päätyen muihin oheistuotteisiin.

Kuva 9 *Fibonacci sequence 1–55*. Kuva: Timo Jerkku. (Turun Kaupunki 2018.)

4.3 Rauhoittumisen tila keskellä rautatieasemaa

Tunnettu brasilialainen installaatio taiteilija Ernesto Neto installoi väliaikaisesti Zurichin rautatieasemalle valtavan käsin virkatun puun, joka kohoaa lattiasta kattoon. *Gaia Mother Tree*ksi nimetyin teoksen oksissa roikkuu pisaran muotoisia pusseja, joihin on laitettu eri aromaattisia materiaaleja tuomaan tuoksuja ympäristöön. Puun sisällä on pieni aukio, jonka tarkoituksena oli helpottaa kohtaamisia ja mahdollistaa meditaatio keskellä kii-reistä asemaa. Teoksellaan Neto halusi mahdollistaa hidastamisen ja pysähtymisen ohi-kulkijoille. Teoksessa järjestettiin erilaisia musiikki- ja meditaatiotapahtumia sekä työpa-joja kaiken ikäisille. (Sierzputowski 2018.)

Kuva 10. *Gaia Mother Tree*. (Flickr 2018.)

Neton tematiikka pyörii henkisyden, orgaanisten muotojen ja sensuaalisuuden ympärillä. Neton teoksissa aiheina toistuu ihmisen psyko-fyysinen kokonaisuus ja hän haluaa usein tuoda tunto- sekä hajuaistin mahdollisuuden katsojalle. (Artnet 2018.)

Neton taiteelliset lähtökohdat ja teemat ovat kiinnostavia. Hänen visuaalinen ulosantinsa ottaa tilan usein haltuun konkreettisesti sekä aistillisesti. Neton aiheet ovat erityisen

sidoksissa suorituskeskeiseen maailmankuvaan, joka kiihtyvällä tahdillaan ajaa ihmiset voimaan huonommin. Installaationa *Gaia Mother Tree* kutsuu ohikulkijat rauhoittumaan hetkeksi, antamaan tilaa vain olemiselle. Tässä teoksessa yhdistyy tilallisuus, keho-mieli-luonto-suhde, teoksen tarkoitusperä lisätä hyvinvointia sekä ajankohtaisen ilmiön kommentointi.

4.4 Teokset lisäämässä viihtyvyyttä

Opiskelujeni aikana on tullut tehtyä useampia tilallisia teoksia, joista yksi isoin projekti oli Turkulaiselle ILMIO -festivaalille tehty installaatio. Festivaali kattoi koko Uittamon paviljongin alueen ja tehtävänä oli suunnitella sekä toteuttaa sille visuaalinen ilme. Tuotantotiimi halusi toteuttajaksi kuvataiteilijan, sillä alueen visuaalisen ilmeen toivottiin olevan kokonaisvaltainen ja eheä. Suunnitteluun lähti mukaan toisilleen tuntemattomat Tomi Laine ja Fanny Varjo. ILMIO -festivaalin selkärankana kulkee ajatus yhteistyöstä, talkootoiminnasta, kierrättämisestä ja ekologisuudesta. Tätä periaatetta halusimme seurata myös visuaalisen ilmeen toteutuksessa.

Käytännössä saimme vapaat kädet, mutta huomioon otettavia asioita oli lukuisia, kuten sää, minimibudjetti, festivaalikävijät, turvallisuus, materiaalin kestävyys, käytettävissä oleva aika ja omat kyvyt.

Kuva 11. ILMIO festivaaleilta. Kuva Sirja Moberg.

Projekti alkoi jo puoli vuotta ennen festivaali päivää suunnittelulla ja materiaalikokeilulla. Lumisessa metsämaisemassa oli vaikea hahmottaa festivaalialuetta kesäisessä vihreydessä. Projektin laajuus sekä vaativuus oli suhteellisen uutta, vaikka isotöisiä projekteja oli tullut tehtyä paljon aikaisemminkin. Haasteista huolimatta ja aktiivisesta työpanoksesta johtuen festivaalialueen visuaalinen ilme rakentui ajallaan ja suurimmista ongelmista. Vaikka teoskokonaisuutta joutui rakentamaan yrityksen ja erehdyksen kautta, saimme kokonaisvaltaisen ja laajan installaation aikaiseksi, joka kattoi koko alueen aina pääpöteilta rannalle asti. Tuotantotiimi oli yllätynyt panoksesta, jonka annoimme, ja saimme kehuja, ettei festivaaleilla ole koskaan ollut niin eheää ja toimivaa kokonaisuutta. Kävijöiltä kuulimme myös pelkästään positiivista palautetta.

Toinen iso julkiseen tilaan tehty ja suunniteltu projekti, oli yhdessä Iiris Elena Rusin ja Fanny Jokisen kanssa suunniteltu ja toteutettu reliefimäinen seinäteos. Kiinteistö Oy Syvälahden koulu tilasi Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiaalta seinäteoksen, jonka tekijät kilpailutettiin kolmannen vuosikurssin opiskelijaryhmien teosehdotusten pohjalta. Ryhmämme teosehdotus valittiin jatkotyöstettäväksi. Julkisessa ja luonteeltaan pysyvässä teoksessa oli otettava huomioon monia seikkoja materiaalin kestävydestä konkreettiseen toteutukseen asti. Tilaajalla oli erilaisia reunaehdotuksia, joiden sisällä on työskenneltävä. Teoksen toivottiin lisäävän viihtyvyyttä sekä sopivan kohderyhmälle. Se ei saanut sisältää räikeitä värejä.

Kuva 12. Formaatio Syvälahden monitoimitalolla. Kuva: Emilia Linnavuori.

Luonteeltaan projektit olivat kovin erilaisia. Isoja eroja oli budjetilliset erot, sekä teosten pysyvyys. Molempia kuitenkin yhdisti paikan tai tapahtuman identiteetin vahvistaminen, sekä kävijöiden viihtyvyyden lisääminen. Projektit olivat monella tavalla tärkeitä omalle taiteilijaidentiteetilleni ja monipuoliselle oppimisprosessille. Ne auttoivat myös omakoh-
taisesti tarkastelemaan, miten kävijää pitää ottaa huomioon julkista teosta suunnitellessa ja toteuttaessa pysyen kuitenkin autenttisena omalle uniikille ilmaisutavalle.

5 TAITEILIJUUDESTA

Asetin opinnäytetyössäni keskeiseksi kysymykseksi, voiko esteettisesti miellyttävä taide olla merkityksellistä ja sisältörikasta. Tutkin kysymystäni kolmen pääluvun voimin, joiden teemat käsittelevät mieltä, luontoa ja tilaa. Luvuissa keskityin avaamaan teemoja erikseen. Loppua kohden ne kuitenkin nivoutuivat yhteen osoittamalla keho-mieli-ympäristö yhteyden, mikä korostaa ihmistä kokonaisuutena, joka on tunteva ja kehonsa kautta kokeva.

Tutkittavat teemat esittelin erilaisten taideprojektien kautta. Nämä taideprojektit valitsin niiden visuaalisen ulkomuodon vuoksi sekä niiden hyvään pyrkivien sisällöllisten aiheiden pohjalta. Projektien tekniikat, materiaalit ja lähtökohdat vaihtelevat paljon, mutta koen tämän vaihtelevuuden inspiroivana monimuotoisuutena, joka antaa enemmän avoimuutta suunnalle, johon olen taiteellani jatkossa menossa. Taiteilijaesimerkit osoittivat minulle sen, että kriisit ja ongelmakohdat voidaan käsitellä tavoilla, joiden ulosanti on kuitenkin kaunista, herkkää, helposti lähestyttävä ja humorististakin. Visuaalisesti miellyttävä taide tilassa voi lisätä ilahduttavia, positiivisia tuntemuksia ja näin toimia hyvinvointia lisäävänä tekijänä.

Isojen, itselleni tärkeiden teemojen yhteen nivoutuminen visuaalisesti, sekä sisällöllisesti oli tärkeää. Tarkoitukseni oli tehdä opinnäytetyöstä sellainen, johon voisin jatkossa palata tarkastelemaan itseäni inspiroivia projekteja teemallisesti ja visuaalisesti. Halusin opinnäytetyön toimivan itselleni selkeyttävän kokonaisuutena, joka sanallistaa ymmärrystä siitä mihin olen taiteellani menossa ja millaisia asioita haluan jatkossa tehdä. Haluan lähestyä taiteen tekemistä arkisuudella, jonain, joka on keskellä tavallista elämää eikä elitistisenä alueena irti ympärillä tapahtuvista asioista. Samalla tavalla kuin ihmistä ei voi erottaa kokemuksistaan tai kehoa erottaa tietoisuudestaan, ei voi myöskään erottaa ympäristöä ja sen tuomia vaikutuksia psyykkeeseen. Haluan käsitellä jatkossakin pieniä elämässä tapahtuvia kriisejä, mielentilojen värittämiä tapahtumia ja mielen järkkymistä, asioita, jotka koskettavat ja liikuttavat. Jotka ovat arkipäiväisyydellään ja normaaliuudellaan herkkiä, kauniita sekä samaistuttavia. Tärkeitä ja liikuttavia teemoja käsitellessäni haluaisin ulosannin olevan visuaalisesti miellyttävää, lempeää, helposti ymmärrettävää ja ilahduttavaa.

Olen kiinnostunut kehittämään itseäni taiteilijana sellaiseen suuntaan, että voisin toimia visuaalisen alan ammattilaisena toisissa konteksteissa, toisten ihmisten ja osaajien

kanssa, osana isompaa kokonaisuutta. Haluaisin tehdä taidetta muutakin kuin taiteen vuoksi ja haluaisin mahdollistaa oman, sekä ympärilläni olevien ihmisten hyvinvoinnin, tietoisuuden ja lempeyden lisäämisen taiteen keinoja hyödyntäen. Monet näistä taiteilijaesimerkeistä mielestäni osoittivat, että kiinnostavia töitä syntyy, vaikka ei pyri tuomaan ongelmallisia asioita negatiivisessa valossa esiin.

LÄHTEET

- Airaskorpi, A. 2018. Ornamo. Miksi julkista taidetta tarvitaan kaupunkikuvaan? Viitattu 28.9.2018. <https://www.ornamo.fi/fi/artikkeli/miksi-julkista-taidetta-tarvitaan-kaupunkikuvaan-kouluihin-ja-sairaaloihin/>
- Artnet 2018. Ernesto Neto. Viitattu 5.10.2018. <http://www.artnet.com/artists/ernesto-neto/>
- Bardy, M.; Haapalainen, R.; Isotalo, M. & Korhonen, P. (Toim.) 2007. Taide keskellä elämää. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Calle, Sophie. 2007. Perrotin. Take care of yourself complete set. Viitattu 26.9.2018. https://www.perrotin.com/artists/Sophie_Calle/1/take-care-of-yourself-complete-set/12963
- Chrisafis, Angeliq 2007. The Guardian. He loves me not. World news. Viitattu 26.9.2018. <https://www.theguardian.com/world/2007/jun/16/artnews.art>
- Evers, A. Kasvien merkitys ihmiselle. Teoksessa Heikkilä, T.; Paloheimo, L.; Taipale, I. (Toim.) 2000. Mieli ja Taide. Vantaa: Printway Oy.
- Flickr 2018. Nimimerkki Toni_V. Viitattu 19.10.2018. <https://www.flickr.com/photos/toniphotos/42208944605>
- Haikala, K. & Metteri, V. 2016. Tärähtäneet Ämmät. Viitattu 25.9.2018. <http://www.shaken-not-blurred.com/about/>
- Haikala, K. 2018. Portfolio. Viitattu 25.9.2018. <http://katriinahaikala.com/portfolio/social-portrait/>
- Haikala, K. 2018. Viitattu 19.10.2018. <https://www.paivanlehti.fi/katriina-haikala-piirtaa-10-paivassa-250-lontoolaisnaista-mikaan-ei-nostata-ihmista-kuin-muotokuva/>
- Halonen, A. 2016. Iltä-Sanomat. Lastensairaalaan veistetty Kiiski ”tyrmistyttää” – tätä mieltä on taideasiantuntija. Viitattu 5.10.2018. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000001107632.html>
- Hyyppä, M. & Liikanen, H. 2005. Kulttuuri ja Terveys. Helsinki: Edita Prima Oy.
- I Hit The Button. 2017. Preview of the Yayoi Kusama Exhibit at the Hirshhorn. Viitattu 19.10.2018. <https://ihitthebutton.com/yayoi-kusama-hirshhorn/>
- Isyys. 2018. Isyysprojekti. Viitattu 25.9.2018. <http://isyys.fi/isyysprojekti.html>
- Jokinen, R. 2018. Statement. Viitattu 7.11.2018. https://www.raijajokinen.fi/raija_artist_statement.html
- Jokinen, R. 2018. Teokset. Viitattu 19.10. 2018. https://www.raijajokinen.fi/kuvat/RaijaArtworks3/album/RaijaBodyRelatedArtworks3.html#slides/raija_jokinen_onttoja_koh-tia_2015_raija.jpg
- Kallunki, E. YLE. 2017. ”Tutkimukset todistavat, että metsä on mahtava stressilääle: Laskee sydämensykettä ja vähentää lihasjännitystä”. Viitattu 26.9.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-9548399>
- Khandelwal, P. 2018. The Floating Magazine ”People: Tan Zi Xi”. Viitattu 26.9.2018. <http://thefloatingmagazine.com/people-tan-zi-xi/>
- Kiasma. 2014. Nykyaiteen museo. Vinkkejä nykyaiteen tarkasteluun. Viitattu 18.10.2018. <https://kiasma.fi/wp-content/uploads/2014/05/nykyaiteenabcteksti.pdf>

- Kiasma. 2018. Nykytaiteen museo. Nykytaiteen sanasto. Viitattu 18.10.2018. <https://kiasma.fi/koelmat/nykytaiteen-sanasto/>
- Koistinen, A. 2018. Yle Uutiset. Ihmiskunnan ratkaisevat vuodet – Jättiraportti: Ilmaston lämpeneminen voidaan rajata 1,5 asteeseen, jos päästöt nollataan ennätysnopeasti. Viitattu 12.10.2018. https://yle.fi/uutiset/3-10444012?utm_source=facebook-share&utm_medium=social
- Lamberg, L. 2017. Psychiatric news. Artist describes how art saved her life. Viitattu. 25.9.2018. <https://psychnews.psychiatryonline.org/doi/full/10.1176/appi.pn.2017.9a21>
- Lehmusvesi, J. 2016. Helsingin Sanomat. Some-kohun aiheuttaneen kiiskiveistoksen tekijä: 20 000 euroa on halpa hinta Lastensairaalalle. Viitattu 5.10.2018. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000002882687.html>
- Monikini 2.0. 2007–2017. About. Viitattu 25.9.2018. <http://www.monokini2.com/about/>
- Monikini 2.0. 2007–2017. Models. Viitattu 25.9.2018. <http://www.monokini2.com/models/>
- Monokini 2.0 2007-2017. Sirpa. Viitattu 19.10.2018. <http://www.monokini2.com/item/sirpa/>
- Monokini 2.0. 2007-2017. Who are they. Viitattu 25.9.2018. <http://www.monokini2.com/who-are-they/>
- MoMa Learning. Museum of Modern Art. 2010. Viitattu 25.9.2018. https://www.moma.org/learn/moma_learning/marina-abramovic-marina-abramovic-the-artist-is-present-2010/
- Mörttinen, V. 2018. Apu. Uusi lastensairaala on huippusairaala ja taideteos -kuvat. Viitattu 5.10.2018. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000001107632.html>
- Nikkilä, A. 2011. Turun Ylioppilaslehti. Julkinen taide elävöittää kaupunkilaisten arkea. Viitattu 28.9.2018. <https://www.tylkkari.fi/kulttuuri/julkinen-taide-elavoittaa-kaupunkilaisten-arkea>
- Oceanic Global. 2018. Tan Zi Xi. Viitattu 26.9.2018. <https://oceanic.global/tan-zi-xi/>
- Pallasmaa, J. 2000. Ympäristön mieli. Teoksessa Heikkilä, T.; Paloheimo, L.; Taipale, I. (Toim.) Mieli ja Taide. Vantaa: Printway Oy.
- Pesonen, M. 2016. YLE. Uutiset. Viitattu 25.9.2018. yle.fi > uutiset > yayoi kusama: aion maalata viimeiseen elinpäivääni saakka
- Pulkkinen, M. 2017. 100 puheenvuoroa taiteesta. Julkinen taide on saavutettavuutta parhaimmillaan. Viitattu 28.9.2018. <http://100puheenvuoroataiteesta.taike.fi/julkinen-taide-saavutettavuutta-parhaimmillaan/>
- Sierzputowski, K. 2018. This is colossal. A 65-Foot Hand-Crocheted Tree Gives Visitors to Zurich's Train Station a Full Sensory Experience. <https://www.thisiscoolossal.com/2018/07/65-foot-hand-crocheted-tree/>
- Tan Zi Xi. 2018. Viitattu 19.10.2018. <https://oceanic.global/tan-zi-xi/>
- Tate 2018. Who is El Anatsui. Viitattu 19.10.2018. <https://www.tate.org.uk/art/artists/el-anatsui-17306/who-is-el-anatsui>
- Tate. 2018. Who is El Anatsui. Viitattu 26.9.2018. <https://www.tate.org.uk/art/artists/el-anatsui-17306/who-is-el-anatsui>.
- Turun Kaupunki. 2018. Mario Mertz, Fibonacci sequence 1–55. Viitattu 5.10.2018. <https://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/museo/kokoelmat/ulkoveistokset/mario-merz-fibonacci-sequence-1-55>

Uimonen, L. 2015. Kokemuksia kuvataiteen käytöstä rakennushankkeissa. Viitattu 30.9.2018. <https://www.ornamo.fi/app/uploads/2015/11/Kokemuksia-kuvataiteen-käytöstä-rakennushankkeissa.pdf>

Viljanen, K. 2016. Helsingin sanomat. Lastensairaala sai taidetta yli miljoonalla eurolla – teoksia muun muassa teho-osastolle. Viitattu 5.10.2018. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000002880861.html>

Voimaannuttava Valokuva. 2018. Voimauttavan valokuvan menetelmä. <http://www.voimauttavavalokuva.net/menetelma.htm>

Voimaannuttava Valokuva. 2018. Maailman ihanin tyttö valokuvaprojekti. Viitattu 25.9.2018. <http://www.voimauttavavalokuva.net/ajatukset.htm>

Voimaannuttava Valokuvaprojekti. 2018. Viitattu 19.10. 2018. <http://www.voimauttavavalokuva.net/english/etusivu.htm>

YLE. 2016. Artikkelit. Viitattu 19.10.2018. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/01/28/kiistanalaisen-kalaveistoksen-tehnyt-veikko-hirvimaki-on-totta-etta-lapset>

YLE. 2016. Uutiset. Tuore tutkimus paljastaa: työuupumus muuttaa aivojen toimintaa. Viitattu 24.9.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-8748057>